

VRVNI POLIGON

NAVODILA ZA UČITELJA	1
NAVODILA ZA UČENCA	2

NAVODILA ZA UČITELJA

Vsebinski cilji, ki so zapisani v učnem načrtu

Dijak zna:

- a) grafično razstaviti sile na komponente
- b) zapisati in uporabiti izrek o ravnovesju sil
- c) razložiti zakon o vzajemnem učinku

Predlog eksperimentalnih vaj:

- a) jedro
  - 3) Ravnovesje sil
- a) maturitetni program
  - 2) Sestavljanje vzporednih sil

Vaja **Vrvni poligon** je načrtovalno najtežja, izvajajo jo dijaki, ki se pripravljajo na maturo iz fizike. Vajo izvajata dva dijaka v skupini, narišeta vsak svoj vrvni poligon in vajo obdelata samostojno. Vajo ocenjujemo po navodilih za ocenjevanje maturitetnih vaj.

NAVODILA ZA UČENCA

VRVNI POLIGON

Naloga:

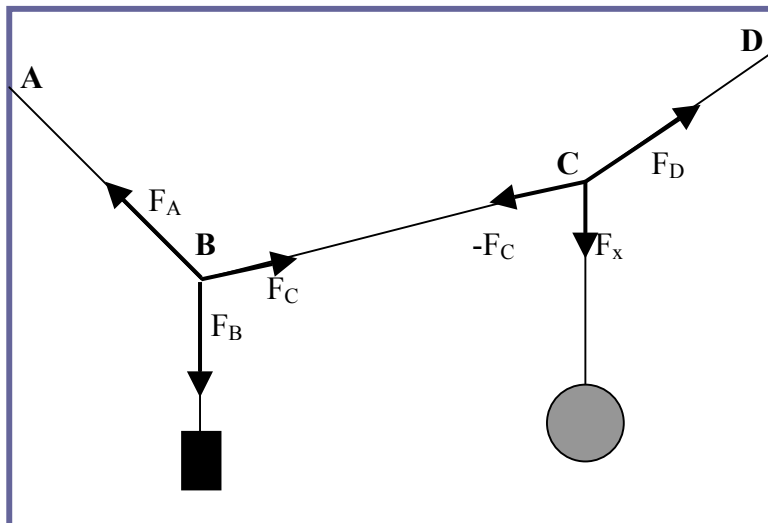
1. Določite težo dveh teles z vrvnim poligonom.

Potrebna oprema:

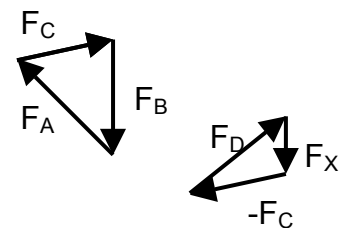
- deska (stiropor)
- žbljički
- vrvica z dvema zankama
- list papirja (A3)
- utež z znano težo F_g
- telo z neznano težo F_x

Pojasnilo:

Vrvni poligon je metoda grafičnega določanja velikosti in smeri sil v nosilcih. Zaradi lažjega razumevanja napravimo naslednji primer:

Slika 1

Slika 2

Na razpeti vrvici ABCD visita utež in merjenec (slika 1). Sile v posameznih odsekih vrvice bi lahko izmerili s silomerom, če bi smeli vrvico prerezati, ker pa vemo, da se sile vektorsko seštevajo (paralelogram sil), jih lahko poiščemo grafično, če poznamo naklonske kote in težo ene od uteži. Na vozle B delujejo sile F_B , F_A in F_C , ki so v ravnovesju, saj vozle miruje. Njihova vektorska vsota je nič, sila F_B pa je nasprotno enaka rezultanti sil F_A in F_C (slika 2). Upoštevamo, da sta sili v vrvici BC nasprotno enaki in narišemo trikotnik sil še za drugo vozlišče.

Potek dela:

S silomerom določite težo uteži. List papirja z risalnimi žbljički pritrдите na ploščo. Ploščo postavite navpično in z zatiči v vogale pritrдите vrvico. V levo ali desno zanko vrvice obesite utež z znano težo, v drugo zanko pa telo z neznano težo. Ko se sistem uravnovesi, narišite pravokotno projekcijo vrvic na papir in ga snemite. Izberite primerno merilo za grafično ponazoritev sil. S konstrukcijo začnite v vozlišču, na katerega deluje znana sila F_B . Razstavite jo na dve komponenti v smeri ostalih dveh vrvic v vozlišču. Na podlagi ravnovesja sistema sil, zakona o vzajemnem učinku in pravila o sestavljanju komponent v rezultanto grafično določite

neznano silo F_x . S silomerom izmerite velikost sile F_x in ugotovite, s kolikšno natančnostjo ste določili neznano težo uteži.

Vsebina poročila o vaji:

- teža uteži
- merilo sil
- slika vrvnega poligona z vsemi komponentami sil
- grafično določena velikost sile F_x
- primerjava med izmerjeno vrednostjo in grafično določeno silo F_x